

InHort
SKIERNIEWICE

Instytut Ogrodnictwa
Oddział Pszczelnictwa w Puławach
ul. Kazimierska 2, 24-100 Puławy
www.opisik.pulawy.pl opisik@man.pulawy.pl

Sektor pszczelarski w Polsce w 2013 roku

Puławy 2013

1. Wstęp

Raport opracowano w ramach Zadania 3.3 pt. „Monitorowanie zmian strukturalnych w polskim pszczelarstwie i na rynku miodu” realizowanego w Programie Wieloletnim Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach. Wykonane w 2013 roku badania pozwoliły na przeprowadzenie aktualnej oceny sektora pszczelarskiego w Polsce, która objęła:

- liczbę rodzin pszczelich,
- napszczenie – liczbę rodzin pszczelich przypadających na 1 km²,
- strukturę pasiek – liczbę pni w poszczególnych wielkościach pasiek,
- liczbę pszczelarzy i ich strukturę wiekową,
- produkcję miodu,
- ceny miodu w odniesieniu do różnych kanałów dystrybucji,
- koszty produkcji,
- handel zagraniczny na rynku miodu,
- straty rodzin pszczelich po zimowaniu i w sezonie pszczelarskim.

Materiał do badań stanowiły dane uzyskane z:

- rejestrów prowadzonych przez powiatowych lekarzy weterynarii,
- 85 ankiet z organizacji pszczelarskich, zrzeszających łącznie 39 111 pszczelarzy w których posiadaniu było 1 118 694 rodzin pszczelich,
- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departamentu Rynków Rolnych,
- własnych opracowań i analiz.

2. Liczba rodzin pszczelich

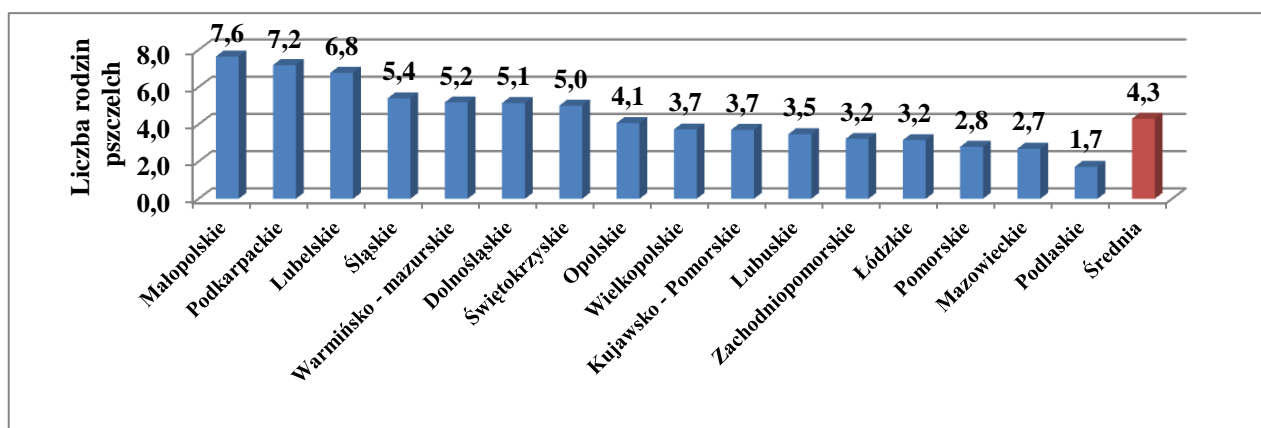
Na podstawie danych uzyskanych z Inspekcji Weterynaryjnej liczba rodzin pszczelich w Polsce wg stanu na październik 2013 roku wynosiła 1 344 062 (tab.1). W porównaniu do roku ubiegłego liczba zarejestrowanych pni pszczelich w skali całego kraju wzrosła o ok. 63 tys. co stanowiło 4,95%. Najwięcej rodzin pszczelich (pow. 100 tys.) użytkowanych było w województwach: lubelskim, podkarpackim, warmińsko – mazurskim, małopolskim, wielkopolskim i dolnośląskim. Łącznie w tych 6–ciu województwach zarejestrowanych było ponad 750 tys. rodzin pszczelich (ok. 56% ogółu). Najmniej pni pszczelich (poniżej 50 tys.) znajdowało się w podlaskim, opolskim i lubuskim (ok. 121 tys. – 9% ogólnej liczby rodzin). Najwięcej rodzin pszczelich, bo ok. 495 tys. znajdowało się w pasiekach o wielkości od 21 do 50 uli, najmniej w liczących do 5 rodzin (ok. 29 tys.). W pasiekach zawodowych (wg definicji zawartej w rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 917/2004 liczących powyżej 150 pni) zarejestrowanych było ok 83 tys. rodzin pszczelich z czego ponad 1/3 w pasiekach powyżej 300 uli.

Tabela 1. Liczba rodzin pszczelich w odniesieniu do struktury pasiek

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Łączna liczba rodzin pszczelich
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Lubelskie	1660	11327	26555	65438	42939	12117	7287	2628	169951
Podkarpackie	2093	12160	26243	47560	26262	8254	5269	350	128191
Warmińsko - mazurskie	436	3570	11087	39331	34671	18184	8318	9610	125207
Małopolskie	4948	17222	24488	41355	15471	5725	2968	3810	115987
Wielkopolskie	2747	10295	19388	39482	21826	10789	4512	2040	111079
Dolnośląskie	1588	7020	16590	36779	19715	11046	5400	4445	102583
Mazowieckie	2263	10662	19652	36547	16123	6420	3255	780	95702
Zachodniopomorskie	824	3794	9722	31170	17470	8108	2210	350	73648
Kujawsko - pomorskie	917	5041	11869	29002	12347	5173	1835	410	66594
Śląskie	5359	13014	19641	19229	6133	1983	1190	0	66549
Świętokrzyskie	1122	5186	9279	20782	14122	5845	1520	730	58586
Łódzkie	1939	8148	15601	21647	6340	1602	2117	0	57394
Pomorskie	750	3892	7838	19777	9437	3364	2690	3400	51148
Lubuskie	901	3464	7918	19594	10266	2997	840	2600	48580
Opolskie	1266	4642	8064	12391	7857	2627	720	700	38267
Podlaskie	522	3014	6287	15155	5514	2794	1310	0	34596
Łącznie	29335	122451	240222	495239	266493	107028	51441	31853	1 344 062

3. Napszczelenie – liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km²

W zależności od regionu stwierdza się bardzo duże zróżnicowanie liczby rodzin pszczelich przypadających na 1 km² powierzchni (ryc.1). Średnio w 2013 roku napszczelenie wynosiło 4,3 rodzin pszczelich. Najwięcej, bo 7,6 rodzin pszczelich na 1 km² znajdowało się w woj. małopolskim, najmniej (1,7) w woj. podlaskim. Podlasie, Polska centralna (woj. mazowieckie) oraz Pomorze to regiony o najmniejszym napszczeleniu (poniżej 3 uli) w przeciwieństwie do południowo – wschodniej części Polski gdzie jest znacznie wyższe (pow. 6 uli). Należy zauważyć, że wymienione zależności są stałe na przestrzeni wielu lat, gdyż decydujące czynniki, które wpływają na poziom napszczelenia i rozwój pszczelarstwa w województwie czy regionie, mają przede wszystkim związek z warunkami pożytkowymi i tradycjami chowu pszczół. Należy podkreślić, że odpowiednia liczba rodzin pszczelich w danym rejonie jest warunkiem zachowania tzw. bioróżnorodności w naturze i pozwala na właściwe zapylenie upraw entomofilnych.

Ryc. 1. Liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km²

4. Liczba pszczelarzy i struktura pasiek

Według danych z rejestrów prowadzonych przez powiatowych lekarzy weterynarii liczba pszczelarzy zwiększyła się o ok. 6,3% w porównaniu do ubiegłego roku i wyniosła 55 023 (tab. 2). Najwięcej pszczelarzy (pow. 5 tys.) było w 4 – ech województwach: małopolskim, lubelskim, podkarpackim i śląskim (łącznie ok. 22 tys. – 40% ogółu). Najmniej (poniżej 2 tys.) w podlaskim, pomorskim, lubuskim i opolskim (łącznie ok. 6,9 tys. – 12,5% ogólnej liczby). Pasieki liczące do 20 pni, posiadało ok. 35 tys. pszczelarzy. Większe pasieki (od 21 do 80 rodzin pszczelich) należały do ok. 18 tys. pszczelarzy. Pasieki, które można by zaszeregować do działów specjalnych produkcji rolnej (ponad 80 uli) były w posiadaniu ok. 1,3 tys. pszczelarzy.

W 2013 roku średniej wielkości pasieka liczyła ok. 24 pnie pszczele (ryc. 2). Największe pasieki znajdowały się na terenie województwa warmińsko – mazurskiego, a przeciętna pasieka w tym regionie liczyła ponad 42 rodziny pszczele. Najmniejsze pasieki (ok. 13 uli) zlokalizowane były w województwie śląskim. Szczegółową strukturę pasiek przedstawiono na rycinie 3. Jej analiza pozwala zauważyć, że polskie pszczelarstwo jest znacznie rozdrobnione, co bez wątpienia niekorzystnie wpływa na ekonomikę całego sektora pszczelarskiego. Niska opłacalność i wielkość produkcji, duże koszty przy jednoczesnym braku kapitału na inwestycje, ograniczają możliwości rozwoju małych pasiek, przez co w ostatnich latach struktura pasiek w kraju zasadniczo się nie zmieniła.

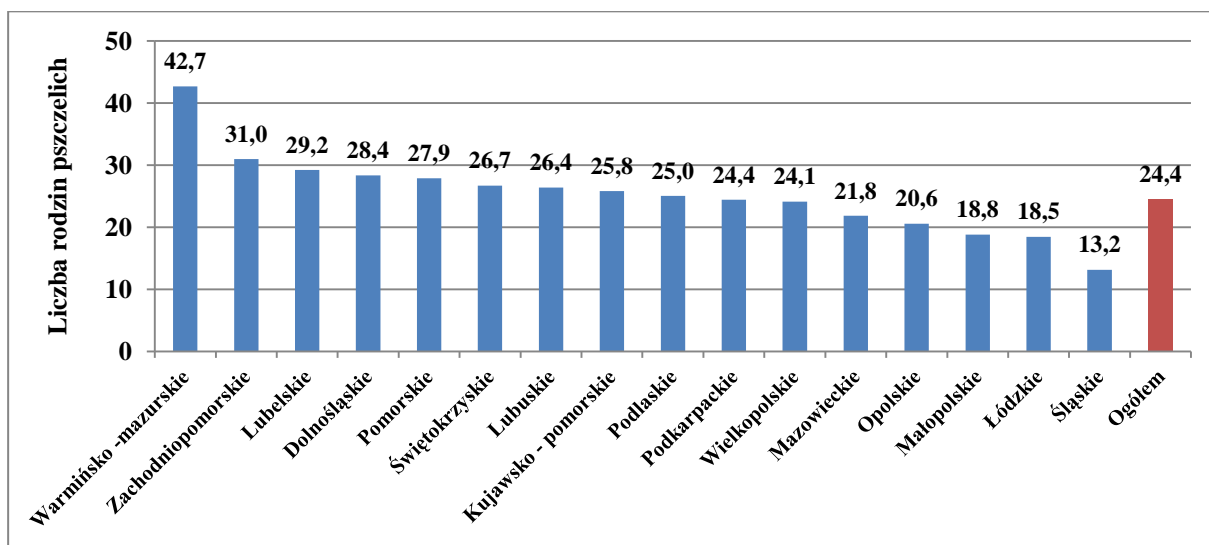
Analiza stanu sektora pszczelarskiego w Polsce w oparciu o różne źródła (Inspekcja Weterynaryjna i organizacje pszczelarskie) wykazuje zasadnicze różnice (tab. 3). Według danych z Inspekcji w 2013 roku było zarejestrowanych ok. 250 tys. rodzin pszczelich i ok. 16 tys. pszczelarzy więcej, niż wykazały statystyki organizacji pszczelarskich. Ponieważ nie ma obowiązku przynależenia do struktur pszczelarskich, mogłoby to być zgodne ze stanem rzeczywistym gdyby nie fakt, że w 2 województwach (śląskie i wielkopolskie) liczba rodzin pszczelich według danych organizacji pszczelarskich była większa (przy mniejszej liczbie zrzeszonych pszczelarzy) niż w rejestrach Inspekcji Weterynaryjnej. Świadczy to o tym, że obowiązek uaktualniania danych przez pszczelarzy, który reguluje Ustawa o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych z dnia 11 marca 2004 r. (Dz. U. 2004 Nr 69 poz. 625 z późn. zm.) przynajmniej w tych dwóch województwach nie jest przestrzegany.

Tabela 2. Liczba pszczelarzy w odniesieniu do struktury pasiek

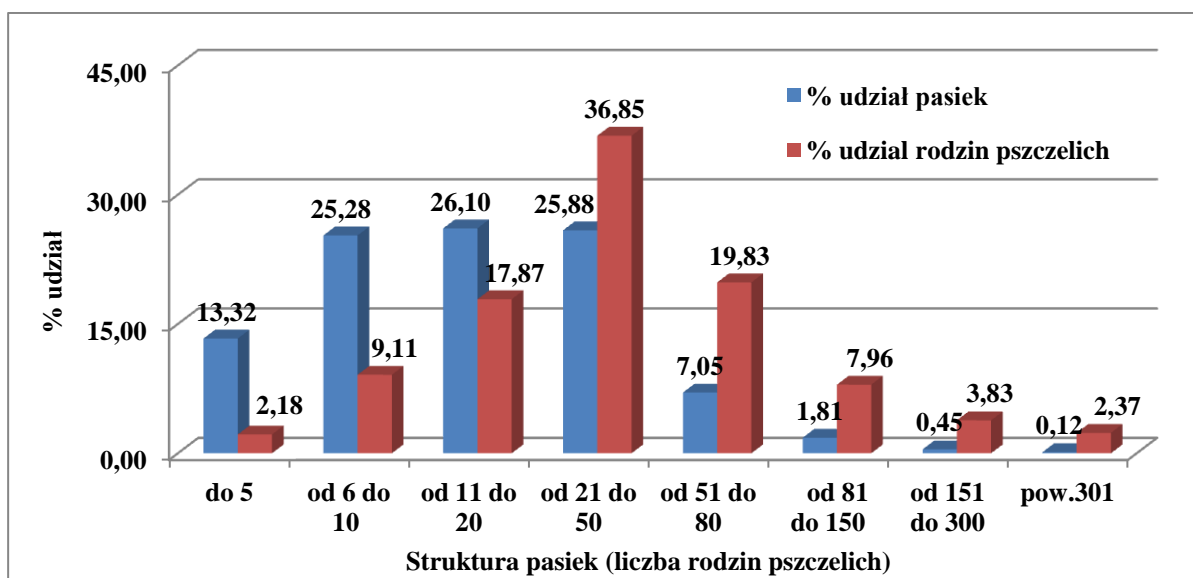
Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Łączna liczba pszczelarzy
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Małopolskie	1219	1954	1477	1218	228	53	14	6	6169
Lubelskie	400	1261	1557	1841	608	112	33	5	5817
Podkarpackie	491	1353	1557	1368	382	77	25	1	5254
Śląskie	1475	1597	1242	627	92	18	6	0	5057
Wielkopolskie	687	1156	1154	1164	319	100	21	5	4606
Mazowieckie	563	1247	1197	1063	237	61	16	2	4386
Dolnośląskie	383	782	971	1052	289	102	27	11	3617
Łódzkie	467	918	946	656	95	15	11	0	3108
Warmińsko - mazurskie	98	388	634	1081	498	174	41	20	2934
Kujawsko - pomorskie	230	568	704	836	184	47	9	1	2579
Zachodniopomorskie	202	418	570	843	259	76	11	1	2380
Świętokrzyskie	254	560	542	573	201	55	7	2	2194
Opolskie	334	531	493	361	115	23	4	1	1862
Lubuskie	222	395	472	566	151	28	4	4	1842
Pomorskie	180	444	470	552	136	32	13	9	1836
Podlaskie	123	335	375	436	83	24	6	0	1382
Łącznie	7328	13907	14361	14237	3877	997	248	68	55 023

Tabela 3. Liczba rodzin pszczelich i pszczelarzy według różnych źródeł

Województwo	Dane z Inspekcji Weterynaryjnej		Dane z organizacji pszczelarskich	
	Liczba rodzin pszczelich	Liczba pszczelarzy	Liczba rodzin pszczelich	Liczba pszczelarzy
Dolnośląskie	102583	3617	76368	2715
Kujawsko - pomorskie	66594	2579	51923	1826
Lubelskie	169951	5817	112951	3154
Lubuskie	48580	1842	41007	1325
Łódzkie	57394	3108	45835	1950
Małopolskie	115987	6169	92070	4393
Mazowieckie	95702	4386	81391	2962
Opolskie	38267	1862	27071	1073
Podkarpackie	128191	5254	74911	2959
Podlaskie	34596	1382	34202	1179
Pomorskie	51148	1836	43051	1378
Śląskie	66549	5057	77048	4456
Świętokrzyskie	58586	2194	48829	1785
Warmińsko - mazurskie	125207	2934	88509	2028
Wielkopolskie	111079	4606	111308	4010
Zachodniopomorskie	73648	2379	47466	1297
Organizacje ogólnopolskie	-	-	64754	621
Łącznie	1 344 062	55 022	1 118 694	39 111

Ryc. 2. Średnia wielkość pasiek

Ryc. 3. Struktura pasiek w Polsce i procentowy udział rodzin pszczelich w poszczególnych wielkościach pasiek

Z danych z Inspekcji Weterynaryjnej wynika, że pszczelarzy zawodowych tj. posiadających ponad 150 uli było 316 (tab. 4). Najwięcej pasiek profesjonalnych zlokalizowanych było w województwie warmińsko – mazurskim (61), dolnośląskim i lubelskim (po 38), a najmniej w województwie opolskim (5), podlaskim i śląskim (po 6). Średnia wielkość pasieki profesjonalnej wynosiła prawie 264 ule. Największe pasieki znajdowały się w woj. lubuskim (średnio 430 uli), najmniejsze w łódzkim (ok.193 pni). Pszczelarze zawodowi posiadali prawie 83,3 tys. rodzin pszczelich (6,2% łącznej liczby). Największy procentowy udział rodzin w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych województw był w warmińsko – mazurskim (14,3%) i pomorskim (11,9%), najmniejszy zaś w woj. śląskim (1,8%).

Tabela 4. Charakterystyka pszczelarstwa zawodowego

Województwo	Liczba pasiek zawodowych	Liczba rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych	% rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych	Średnia wielkość pasieki zawodowej
Warmińsko - mazurskie	61	17928	14,3	293,9
Dolnośląskie	38	9845	9,6	259,1
Lubelskie	38	9915	5,8	260,9
Podkarpackie	26	5619	4,4	216,1
Wielkopolskie	26	6552	5,9	252,0
Pomorskie	22	6090	11,9	276,8
Małopolskie	20	6778	5,8	338,9
Mazowieckie	18	4035	4,2	224,2
Zachodniopomorskie	12	2560	3,5	213,3
Łódzkie	11	2117	3,7	192,5
Kujawsko - pomorskie	10	2245	3,4	224,5
Świętokrzyskie	9	2250	3,8	250,0
Lubuskie	8	3440	7,1	430,0
Podlaskie	6	1310	3,8	218,3
Śląskie	6	1190	1,8	198,3
Opolskie	5	1420	3,7	284,0
Ogółem	316	83294	6,2	263,6

5. Struktura wiekowa pszczelarzy

Według danych uzyskanych z organizacji pszczelarskich większość pszczelarzy to osoby w średnim wieku i starsi (tab. 5). Od lat największą grupę wśród pszczelarzy stanowią producenci w wieku od 51 do 65 lat. W bieżącym roku podobnie ich udział był najwyższy i wyniósł ok. 36,4%. Prawie 1/3 to osoby w wieku poprodukcyjnym czyli liczące ponad 65 lat. Najmniej liczną grupą były osoby wieku do 35 lat, a ich udział stanowił 10,7%. Nieco ponad 22% stanowili pszczelarze w wieku od 36 do 50 lat. Procentowy udział pszczelarzy młodych był najwyższy w pasiekach o liczbie rodzin pszczelich od 11 do 20 i wynosił 3,53% łącznej liczby pszczelarzy. W przypadku producentów z kolejnych dwóch kategorii wiekowych (od 36 do 50 lat i od 51 do 65 lat) ich procentowy udział był najwyższy w pasiekach liczących od 21 do 50 pni (odpowiednio 6,8 i 11,38%). Wśród pszczelarzy najstarszych (pow. 65 lat) największą grupę (8,82%) stanowiły osoby posiadające od 11 do 20 uli. Uwagę zwraca także fakt, że udział pszczelarzy w wieku poprodukcyjnym w porównaniu do pozostałych grup wiekowych jest najniższy w pasiekach powyżej 150 pni.

Tabela 5. Struktura wiekowa pszczelarzy (%) w odniesieniu do struktury pasiek

Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)	Wiek pszczelarzy (lata)			
	do 35	od 36 do 50	od 51 do 65	powyżej 65
do 5	1,32	2,30	3,02	3,88
od 6 do 10	1,73	3,69	6,11	5,82
od 11 do 20	3,53	6,35	9,94	8,82
od 21 do 50	2,59	6,80	11,38	8,26
od 51 do 80	1,10	2,62	4,52	2,70
od 81 do 150	0,27	0,71	0,93	0,65
od 151 do 300	0,12	0,21	0,36	0,08
powyżej 300	0,02	0,06	0,11	0,01
Struktura wiekowa	10,68	22,73	36,37	30,22

6. Produkcja miodu

Produkcja miodu wyniosła ok. 22,1 tys. ton (tab. 6). W porównaniu do roku ubiegłego zbiory miodu były wyższe o ok. 5 tys. ton. Średnia ilość miodu odwirowana z jednej rodziny pszczelej wynosiła ok. 16,5 kg. Najmniejszą średnią wydajność miodu z ula (7 kg) uzyskali pszczelarze z województwa opolskiego, najwyższą zaś (20,6 kg) producenci z Warmii i Mazur. Najwięcej miodu, podobnie jak w roku ubiegłym, wyprodukowali pszczelarze z Lubelszczyzny. W 10 województwach średnie zbiory miodu były niższe od średniej krajowej. Należy zaznaczyć, że na całkowitą ilość wyprodukowanego w kraju miodu zdecydowanie wpłynęły lepsze niż w ubiegłym roku wyniki produkcyjne osiągane przez pszczelarzy z Warmii i Mazur, Podkarpacia i Małopolski.

Tabela 6. Produkcja miodu w kraju i w poszczególnych województwach

Województwo	Zakres (kg)	Średnio z 1 rodz. pszczelej (kg)	Produkcja miodu (tony)*
Lubelskie	od 10,5 do 18,5	15,7	2663,1
Warmińsko – mazurskie	od 15 do 35	20,6	2575,5
Podkarpackie	od 10 do 37,5	19,5	2494,6
Małopolskie	od 6,5 do 40	16,9	1954,4
Wielkopolskie	od 10 do 18	15,2	1689,5
Mazowieckie	od 12 do 25	17,5	1672,9
Dolnośląskie	od 10 do 18	15,9	1635,2
Zachodniopomorskie	od 10 do 20	17,1	1262,3
Śląskie	od 7 do 25	18,6	1237,8
Świętokrzyskie	od 12,5 do 15,2	14,6	855,9
Pomorskie	od 14,5 do 15	15,0	765,7
Łódzkie	od 10 do 15	12,7	731,2
Kujawsko – pomorskie	od 7 do 17,5	11,0	729,2
Lubuskie	od 12 do 15	13,4	649,5
Podlaskie	od 11 do 30	15,3	530,7
Opolskie	-	7,0	267,9
Ogółem	od 6,5 do 40	16,5	22136,7

*obliczona w oparciu o średnią produkcję miodu wykazaną przez organizacje pszczelarskie i liczbę rodzin pszczelich zarejestrowanych w Inspekcji Weterynaryjnej

7. Ceny miodu i struktura sprzedaży

Ceny miodu (poza drobną korektą), w skupie hurtowym utrzymały ubiegłoroczny poziom (tab. 7). Za kilogram miodu wielokwiatowego i rzepakowego skupujący płacili przeciętnie 10 zł. Miody, lipowy i gryczany uzyskiwały cenę ok. 14 - 15 zł/kg, zaś akacjowy był o ok. 1 zł droższy. Miody rzadziej pozyskiwane – spadziowy ze spadzi iglastej i wrzosowy skupowano za kwoty dużo wyższe, odpowiednio 23 i 28 zł/kg. Nie zmieniły się także zasadniczo ceny w sprzedaży bezpośredniej. Miód rzepakowy sprzedawany bezpośrednio z pasieki kosztował średnio ok. 21 zł/kg, a miód wielokwiatowy średnio ok. 23 zł/kg. Miód akacjowy i lipowy kosztował ok. 25 - 26 zł, natomiast gryczany ok. 27 zł/kg. Ceny miodu w sprzedaży detalicznej były najwyższe, a różnice w porównaniu do cen w sprzedaży bezpośredniej wynosiły od 1 zł (miód wielokwiatowy i rzepakowy) do nawet 10 – 12 zł/kg w przypadku miodu spadziowego ze spadzi iglastej i miodu wrzosowego.

Podstawowym kanałem sprzedaży miodu (według organizacji pszczelarskich) była sprzedaż bezpośrednia, stanowiąca aż 79% całkowitej produkcji. Pszczelarze do punktów skupu skierowali 14,6% uzyskanego miodu, a w ramach handlu detalicznego sprzedali 6,2% miodu. Sprzedaż przemysłowa wynosiła 0,2% całkowitej produkcji.

Tabela 7. Ceny miodu (zł/kg) w listopadzie 2013 roku

Odmiany miodu	Sprzedaż bezpośrednia			Sprzedaż do punktów skupu			Sprzedaż detaliczna		
	min	max	średnio	min	max	średnio	min	max	średnio
Miód wielokwiatowy	14	30	23,1	9	12	10,6	16,9	35,0	24,2
Miód rzepakowy	14	30	21,5	9	12	10,5	20,0	25,0	22,5
Miód akacjowy	17	38	25,5	13	18	15,4	25,0	42,5	30,0
Miód lipowy	17	45	26,4	11	18	14,3	20,5	42,5	30,7
Miód gryczany	18	50	27,2	11	18	14,8	20,5	42,5	31,1
Miód spadziowy ze spadzi iglastej	20	50	32,1	20	25	23,0	30,0	57,5	42,4
Miód spadziowy ze spadzi liściastej	17	45	29,5	14	22	18,0	29,6	42,5	34,1
Miód wrzosowy	24	75	44,0	25	33	29,2	52,0	59,0	55,8

8. Koszty produkcji

Średnie koszty produkcji w przeliczeniu na 1 rodzinę pszczelą od kilku lat są wysokie i zróżnicowane w zależności od typu pasiek. W 2013 roku w pasiekach towarowych koszty ogółem (stałe i zmienne) wynosiły 346 zł, a w pasiekach mniejszych (amatorskich) były o 73,5 zł niższe (tab. 8). Koszty stałe w pasiekach amatorskich stanowiły ok. 15,4% łącznych kosztów, a w pasiekach towarowych sięgały prawie 20%. Spośród kosztów zmiennych (w obu typach pasiek) największe były koszty pracy i koszty związane z dokarmianiem rodzin pszczelich. Nad uwzględnieniem kosztów pracy w pasiekach amatorskich można by dyskutować. Zwykle nie stanowią one dla właściciela źródła potencjalnego zysku, ani nie

mają wymiaru ekonomicznego. Z drugiej strony praca jest wielkością ekonomiczną i nawet w tego typu pasiekach wydaje się za zasadne włączenie tej pozycji do kosztów zmiennych.

Tabela 8. Kalkulacja najważniejszych kosztów produkcji na 1 rodzinę pszczelą w zł (wg cen w 2013 r.)

Wyszczególnienie kosztów		Typ pasiek			
		Amatorskie	Udział (%)	Towarowe	Udział (%)
Koszty stałe	Amortyzacja uli	35	12,8	35	10,1
	Amortyzacja sprzętu	7	2,6	14	4,1
	Amortyzacja pracowni	–	–	15	4,3
	Dzierżawa pasieczysk	–	–	4	1,2
	Suma	42	15,4	68	19,7
Koszty zmienne	Pokarmy	55	20,2	55	15,9
	Węza	7,5	2,8	10	2,9
	Matki pszczele	20	7,3	30	8,7
	Leki	15	5,5	15	4,3
	Transport	17	6,2	56	16,1
	Energia elektryczna	10	3,7	20	5,8
	Praca	100	36,7	80	23,1
	Materiały i inne	6	2,2	12	3,5
	Suma	230,5	84,6	278	80,3
Koszty ogółem		272,5	100	346	100

9. Handel zagraniczny na rynku miodu

W pierwszych 9 miesiącach 2013 roku z kraju wyeksportowano ponad 5 tys. ton miodu zaś wolumen importu wyniósł prawie 12 tys. ton (tab. 9). W tym okresie najwięcej miodu z Polski sprzedawano na rynkach UE, a głównym odbiorcą były Niemcy (prawie 2,5 tys. ton miodu) (tab.10). Poza Europą miód z Polski trafił też na rynek Stanów Zjednoczonych (ok. 35 ton), do Kanady (ok. 10 ton) i na Półwysep Arabski, a dokładnie do Kuwejtu (ok. 10 ton). Najwięcej miodu przywieziono do Polski z Chin i Ukrainy – łącznie prawie 10 tys. ton (tab.11). Przeciętnie za kg importowanego do kraju miodu płacono 1,84 EUR, zaś firmy eksportujące otrzymywały średnio 2,40 EUR/kg.

Tabela 9. Handel zagraniczny na rynku miodu (Unia Europejska, kraje trzecie i pozostałe)

Okres	Eksport		Import		Saldo (eksport - import)
	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wartość (tys. EUR)
I – XII 2012 rok	6 394,26	15 471,58	14 173,05	27 056,94	-11 585,36
I - IX 2013 rok	5 624,41	13 499,42	11 850,98	21 779,10	-8 279,68

Tabela 10. Eksport miodu – główne kraje przeznaczenia.

Kraj przeznaczenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Niemcy	6 301,50	2 474,83	2,55
Dania	1 776,47	868,45	2,05
Francja	1 668,37	688,33	2,42
Bulgaria	1 149,42	609,45	1,89
Austria	923,82	318,29	2,90
Hiszpania	433,82	243,61	1,78
Słowacja	261,21	121,23	2,15
Włochy	302,58	99,55	3,04
Rumunia	162,31	80,04	2,03
Stany Zjednoczone Ameryki	161,78	35,61	4,54
Wielka Brytania	117,75	22,32	5,28
Litwa	39,66	20,78	1,91
Kanada	43,12	9,95	4,33
Kuwejt	53,70	9,90	5,42
Estonia	15,66	7,54	2,08
Chiny	18,69	4,03	4,63
Irlandia	23,43	4,00	5,85
Inne	46,12	6,51	7,09
Ogółem	13 499,42	5 624,41	2,40

Tabela 11. Import miodu – główne kraje pochodzenia.

Kraj pochodzenia	Wartość (tys. EUR)	Masa (t)	Cena (EUR/kg)
	A	B	A/B
Chiny	6 797,64	5 026,21	1,35
Ukraina	7 969,23	4 660,56	1,71
Bulgaria	2 564,46	1 000,28	2,56
Niemcy	1 578,15	438,00	3,60
Rumunia	784,81	261,16	3,01
Hiszpania	647,21	181,54	3,57
Belgia	161,13	81,28	1,98
Włochy	100,52	42,89	2,34
Dania	108,55	27,54	3,94
Słowacja	128,95	27,31	4,72
Republika Czeska	55,89	24,87	2,25
Francja	113,44	23,82	4,76
Wielka Brytania	81,15	16,96	4,79
Nowa Zelandia	529,87	15,64	33,88
Argentyna	50,38	12,21	4,13
Inne	107,73	10,71	10,06
Ogółem	21 779,10	11 850,98	1,84

10. Straty rodzin pszczelich

Na podstawie danych z organizacji pszczelarskich średnie straty rodzin określone po zimowaniu (odnotowane wiosną 2013 r.) w skali całego kraju wyniosły 18,1% (tab. 11). W tym miejscu należy pokreślić, że były to najwyższe straty rodzin pszczelich odnotowane w prowadzonych przez nas w ostatnich latach badaniach. W roku 2011 i 2012 wynosiły one ok. 13%. W 2013 roku w 5 – ciu województwach (śląskie, małopolskie, pomorskie, łódzkie i wielkopolskie) średnie straty po zimowaniu wyniosły powyżej 20%. Najwyższe odnotowano w Wielkopolsce (23,1%), najniższe stwierdzono w województwie podkarpackim (10,5%) i kujawsko - pomorskim (12,5%).

W trakcie sezonu pszczelarze z 14 – stu województw zgłosili do związków pszczelarskich przypadki ostrych zatruc lub podtruc rodzin pszczelich, głównie na plantacjach rzepaku (ozimego lub jarego) i uprawach sadowniczych. Łączna liczba rodzin pszczelich, która uległa ostremu zatruciu w skali całego kraju wyniosła ponad 3 tys. Podtrucia dotknęły ponad 14 tys. rodzin pszczelich. W województwie lubuskim i łódzkim brak było oficjalnych zgłoszeń strat rodzin pszczelich w trakcie sezonu pszczelarskiego.

Tabela 11. Straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania i sezonu pszczelarskiego

Województwo	Straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania (w %)		Straty rodzin pszczelich w trakcie sezonu pasiecznego
	Zakres	Średnio	Liczba rodzin (rodzaj uprawy)
Dolnośląskie	od 10 do 19,68	14,9	208 (ostre zatrucie - rzepak oz., rzepak jary) 380 (podtrucia - rzepak oz.)
Kujawsko - pomorskie	od 5 do 25	12,5	70 (ostre zatrucie - rzepak oz., rzepak jary) 8000 (podtrucia - rzepak oz., rośliny sadownicze, zboża)
Lubelskie	od 10 do 30	18,2	500 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 1199 (podtrucia - rzepak oz., rośliny sadownicze, zboża)
Lubuskie	od 16,5 do 20	18,1	Brak zgłoszeń
Łódzkie	od 20 do 25	21,9	Brak zgłoszeń
Małopolskie	od 8 do 30	20,2	30 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Mazowieckie	od 10 do 42	16,1	280 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 160 (podtrucia - rzepak oz., rośliny sadownicze)
Opolskie	20	20	200 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Podkarpackie	od 1,5 do 30	10,5	25 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Podlaskie	od 3 do 20	14,5	2597 (podtrucia - rzepak oz., rośliny sadownicze, ziemniaki)
Pomorskie	od 20 do 30	20,7	220 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Śląskie	od 8 do 60	20,2	132 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Świętokrzyskie	od 13 do 13,53	13,4	500 (podtrucia - rzepak oz.)
Warmińsko - mazurskie	od 5 do 25	16,2	402 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 250 (podtrucia - rzepak oz.)
Wielkopolskie	od 15 do 35	23,1	710 (ostre zatrucie - rzepak oz. i rośliny sadownicze)
Zachodniopomorskie	od 13,4 do 30	16,2	378 (ostre zatrucie - rzepak oz.) 1292 (podtrucia - rzepak oz. i rośliny sadownicze)
Łącznie	od 1,5 do 60	18,1	3155 (ostre zatrucie) 14378 (podtrucia)

11. Podsumowanie

Sezon pszczelarski 2013 rozpoczął się dla pszczelarzy niezbyt optymistycznie, przede wszystkim ze względu na wysoką śmiertelność rodzin pszczełich po zimowaniu i spore straty pszczoł w trakcie wiosennych zabiegów ochrony roślin głównie w sadach i na plantacjach rzepaku. W przeważającej części kraju warunki pogodowo - pożytkowe, jakie kształtowały się w trakcie pożytków wiosennych nie sprzyjały satysfakcjonującym zbiorom miodu. W dalszej części sezonu sytuacja w tym zakresie poprawiła się, chociaż nie wszędzie. Dobitym przykładem bardzo słabego sezonu były ilości miodu uzyskiwane na terenie województwa opolskiego czy kujawsko – pomorskiego. Zmiany, czy wręcz jakiegokolwiek poprawy nie zanotowano jeśli chodzi o opłacalność produkcji. Jednostkowe koszty produkcji w pasiekach były bardzo wysokie co nie ułatwiało ich stabilnego rozwoju. Wydaje się, że relacje cen zbytu miodu do kosztów jego produkcji raczej się nie zmieniają, a czynnikiem hamującym jest napływ taniego miodu z importu. Pozytywnym aspektem, który jest zauważalny nie tylko na rynku miodu ale i w całym sektorze rolno – spożywczym, jest systematyczny wzrost udziału eksportu w handlu zagranicznym. Nie można jednak precyzyjnie określić jaki udział w całym eksporcie miodu stanowi miód wyprodukowany przez rodzimych pszczelarzy.

W oparciu o oficjalne dane sektor pszczelarski rozwija się. Od kilku lat notuje się systematyczny wzrost nowo rejestrowanych rodzin pszczełich oraz pszczelarzy. Jednak ze względu na wymienione wcześniej problemy są przesłanki by twierdzić, że dane mogą być w jakimś stopniu niedoszacowane. Na pewno kwestia ta mogłaby ulec znacznej poprawie gdyby pszczelarze na bieżąco aktualizowali dane figurujące w rejestrach Inspekcji Weterynaryjnej.

Na zakończenie należy dodać, że realizacja zadania nie byłaby możliwa bez pomocy ze strony: Inspekcji Weterynaryjnej, Departamentu Rynków Rolnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencji Rynku Rolnego i organizacji pszczelarskich, którym autor dziękuje.

Opracował:
Dr Piotr Semkiw.
Instytut Ogrodnictwa
Oddział Pszczelnictwa w Puławach
Zakład Technologii Pasiecznych
e-mail: piotr.semkiw@man.pulawy.pl